

PREDNOSTI IN ZAHTEVE IZVEDBE KREDITNO OVREDNOTENE OBŠTUDIJSKE DEJAVNOSTI NA PRIMERU USPOSABLJANJA V POTAPLJANJU

BORUT WERBER

Univerza v Mariboru, Fakulteta za organizacijske vede, Kranj, Slovenija, e-pošta:
borut.werber@um.si.

Povzetek V prispevku smo predstavili primer, kako smo na UM FOV pripravili tečaj potapljanja z avtonomno potapljaško opremo kot izbirno možnost kreditno ovrednotene obštudijske dejavnosti za študente. Predstavljene so teoretične osnove in pravna podlaga za prijavo učnega načrta kreditno ovrednotene obštudijske dejavnosti. Predstavljene so vrste potapljanja ter mednarodne šole, ki izvajajo usposabljanja. Podane so prednosti, zakaj smo izbrali sistem izobraževanja PADI in kakšne so zahteve pri izdelavi učnega načrta. V zaključku smo predstavili predvidene pozitivne učinke izvedbe take obštudijske dejavnosti.

Ključne besede:

obštudijska
dejavnost,
kreditno
vrednotenje,
potapljanje,
PADI,
Učni
Načrt.

ADVANTAGES AND REQUIREMENTS FOR PERFORMING A CREDIT-EVALUATED EXTRACURRICULAR ACTIVITY IN THE CASE OF DIVING TRAINING

BORUT WERBER

Univerza v Mariboru, Fakulteta za organizacijske vede, Kranj, Slovenija, e-pošta:
borut.werber@um.si.

Keywords: extracurricular activities, credit evaluation, diving, PADI, curriculum.

Abstract In this article, we presented an example of how we prepared a diving course with autonomous diving equipment at UM FOV as a student optional possibility for a credit-evaluated extracurricular activity. Theoretical and legal basis for applying for the credit-evaluated curriculum are presented. Different types of diving and international schools that provide training are presented. The advantages of PADI education system and the requirements for creating a curriculum are given. In conclusion, we presented the anticipated positive effects of the implementation of such extracurricular activities.

1 Uvod

Pred uvedbo Bolonjskega sistema leta 2009 je bila v sklopu študija vključena tudi obvezna ali izbirna oblika športne vzgoje, poleg tega pa je bilo študentom na razpolago veliko organiziranih skupinskih športov, ki so poleg mentalnega in psihičnega razvoja študentov poskrbeli še za psihofizično kondicijo študentov. Na Univerzi v Mariboru, Fakulteti za organizacijske vede (UM FOV) smo imeli zaposlena dva profesorja športne vzgoje, ki sta za študente organizirala vadbe v košarki, malem nogometu, fitnesu, badmintonu, pohodništvu, smučanju, teku na smučeh itd. Če me spomin ne vara, je bil ta predmet v prvem letniku obvezen, v ostalih letnikih pa v obliki rekreacije. Ker ob prehodu v Bolonjski nismo niso znali(hoteli) umestiti te predmete pod obvezne, se je na večini fakultet ta dejavnost ukinila (Werber, 2009). Kasneje, po vzoru iz tujine, so se začele uvajati kreditno ovrednotene obštudijske dejavnosti, med katerimi najdemo tudi dejavnosti s področja rekreacije in športa. V tem prispevku obravnavamo prednosti in pogoje uvedbe kreditno ovrednotene obštudijske dejavnosti potapljanja po sistemu PADI. Predstavljene so različne možnosti izbire in izvedbe ter razlogi, zakaj smo se mi odločili za tako izbiro.

2 Teoretične osnove in opis pojmov

Obštudijska dejavnost je na Univerzi v Mariboru zapisana v 215. členu Statuta UM(Statut Univerze v Mariboru, 2020), kjer se pod pravice in dolžnosti študentov v 11. točki navaja »sodelujejo v kulturnih, športnih in drugih obštudijskih dejavnostih.« Kreditno ovrednotene obštudijske dejavnosti na Univerzi v Mariboru so bolj podrobno opredeljene v Pravilniku o kreditno ovrednoteni obštudijskih dejavnosti na Univerzi v Mariboru, št. 012/2019/1 (Pravilnik o Kreditno Ovrednoteni Obštudijski Dejavnosti Na Univerzi v Mariboru, Št. 012/2019/1, 2019), kjer se kot ovrednotena obštudijska dejavnost po vsebini uvršča na področja:

1. športna dejavnost,
2. umetnost in kultura,
3. prostovoljstvo in dobrodelnost,
4. socialne in družbene aktivnosti,
5. varovanje zdravja in okolja,
6. raziskave/znanost/projekti, ki niso del obveznih sestavin študijskih programov,
7. druga relevantna področja na predlog članice oz. Oddelka za izobraževanje in študentske zadeve Univerze v Mariboru (v nadaljevanju OIŠZ UM).

Iz zapsanega je razvidno, da šport ni edina dejavnost znotraj obštudijskih dejavnosti. V 6. členu pravilniku je določeno, da lahko študent obštudijsko dejavnost izbere v okviru proste izbirnosti in se mu kreditne točke prištejejo k kreditnim točkam študijskega programa. Druga možnost je, da se študentu obveznosti, pridobljene s kreditno ovrednoteno obštudijsko dejavnostjo, priznajo v okviru študijskega programa, v katerega je vpisan (običajno to niso športne dejavnosti). Kako bo fakulteta uvrstila kreditno ovrednotene obštudijske dejavnosti, je prepuščeno fakulteti.

Vrednotenje obštudijskih dejavnosti je opredeljeno v drugem odstavku 6. člena pravilnika, ki določa, da se slednje vrednotijo s 3 ali 6 ECTS kreditnimi točkami.

V okviru Univerze v Mariboru so bile za študijsko obdobje 2020/2021 študentom na razpolago naslednje učne enote:

- Aktivnosti na vodi
- Alpsko smučanje
- Fitnes
- Igre z loparji
- Judo
- Kinezioterapija
- Košarka
- Nogomet
- Odbojka
- Pilates I
- Pilates II
- Plavanje
- Pohodništvo
- Telesno in duševno sproščanje
- Tenis
- Informacijska pismenost
- Priprava uspešne prijave za ambiciozne raziskovalne projekte
- Izobraževanje za človekove pravice

Na UM FOV smo se odločili, da za študijsko leto 2021/2022 razpišemo kreditno ovrednoteno obštudijsko dejavnost »Organizacija in usposabljanje v potapljanju«. Za tako vrsto obštudijske dejavnosti smo se odločili, ker je ni v seznamu obštudijskih dejavnosti UM, ker smo leta 2008 izvedbo takega usposabljanja že izvedli na pobudo

NORIK SUB potapljaškega kluba iz Ljubljane, in ker je bilo že takrat zanimanje med študenti veliko.

Na tem mestu je potrebno opredeliti tudi izraz potapljanje. Potapljanje lahko delimo na dve ločeni skupini. Prva je potapljanje na vdih, ki je opredeljeno kot potapljanje, kjer potapljač namesto avtonomne podvodne dihalne naprave uporablja tehniko zadrževanja vdiha. Med dejavnosti potapljanja na vdih lahko uvrstimo: podvodni ribolov, podvodno fotografiranje, sinhrono plavanje, podvodni nogomet, podvodni hokej, podvodno ciljanje na tarčo ter snorkljanje (Potapljanje Na Vdih - Wikipedija, Prosta Enciklopedija, n.d.). V našem primeru pa imamo v mislih potapljanje z avtonomno potapljaško opremo, pri čemer avtonomna potapljaška oprema omogoča potapljaču časovno omejeno dihanje pod vodo in uravnavanje plovnosti. V angleškem jeziku uporabljajo izraz »Self-Contained Underwater Breathing Apparatus« s kratico »SCUBA diving«. Če prejšnje razvrščamo kot rekreativno potapljanje, dodatno ločimo še tehnično potapljanje, ki opredeljuje potapljanje z avtonomno potapljaško opremo za poklicne potapljače (Uredba o Merilih Za Potapljanje, 2003).

Rekreativno potapljanje omogoča več nivojev usposabljanja glede na globino, zahtevnost ali specialnost, vendar zaradi različnih potapljaških šol ni enotnega poimenovanja. Da bi uskladili nivoje usposabljanja je v Uredbo o merilih za potapljanje (Uredba o Merilih Za Potapljanje, 2003) priloga s tabelo, ki različne šole potapljanja kot so C.M.A.S., I.A.N.T.D., SSI, PADI in UDI primerja po doseženih stopnjah (Tabela Primerljivih Kategorij Potapljačev Glede Na Vrsto Programov Usposabljanja, 2003). Najpogosteje se za prvi dve stopnji uporablja naziv Open water diver (OWD) in Advanced open water diver (AOWD). Stopnja OWD omogoča rekreativnemu potapljaču potope v parih brez dekompresije do globine 18 m in AOWD do globine 30 m. V našem primeru smo pripravili kreditno ovrednoteno študijsko dejavnost za OWD po programu usposabljanja PADI.

3 Prednosti izbranega programa usposabljanja PADI

V Sloveniji se rekreativnim potapljačem v okviru potapljaških klubov ponuja več šol usposabljanja za stopnjo OWD. Najpogosteje med njimi so PADI, SSI in PSS. Načeloma je izbira šole manj pomembna, bolj pomembna je izbira izvajalca, saj lahko te tečaje opravimo tudi v tujini z opremo vprašljive kvalitete in inštruktorji, ki se prilagodijo zmoglostim strank, kar lahko privede do nesreč med potopi. V našem primeru smo se

odločili za program PADI(Professional Association of Diving Instructors) iz več razlogov(PADI, 2016):

- mednarodno dobro prepoznan program,
- preverjeni izvajalci (NORIK SUB Ljubljana),
- opravljena usposabljanja predvidenih izvajalcev predavan po sistemu PADI,
- možnost izposoje opreme,
- literatura v Slovenščini,
- možnost e-tečaja,
- pridobitev mednarodno priznane licence - izkaznice,
- aktivnosti potapljaškega kluba (srečanja, usposabljanja, organiziranje potopov, organiziranje izletov, ...),
- bližina do bazena v Ljubljani,
- potapljaška baza v Piranu,
- akreditiranje tega programa s strani drugih univerz v svetu (ZDA, Kanada, Japonska, Evropa, Nova Zelandija, ...),
- največja mednarodna organizacija potapljačev,
- dolga tradicija - ustanovitev leta 1966 v ZDA.

Glede na dolgo tradicijo so pripravljene, preverjene in prevedene priročniki in druga gradiva(e-predavanja, testi, video materiali, ...) za vse stopnje tečajev. Za študente je zaradi izvedbe tečaja v okviru fakultete cena tečaja nižja kot na trgu drugih ponudnikov.

4 **Zahteve za kreditno ovrednotene obštudijske programe**

Kot omenjeno v teoretičnih osnovah pogoje za ovrednotenje obštudijskih programov na UM določa Pravilniku o kreditno ovrednoteni obštudijskih dejavnosti na Univerzi v Mariboru. Najprej se preveri ali podobno ali isto dejavnost ponuja katera od drugih članic univerze. Obrazec za učni načrt je identičen kot za učne načrte ostalih obveznih ali izbirnih predmetov študijskih programov. Po opredelitvi naslova se ovrednoti z ECTS kreditnimi točkami, v našem primeru je to 3 ECTS od tega 15 ur predavanj in 15 ur vaj. Opredeliti je potrebno pogoje za vključitev, ki so v tem primeru opredeljeni kot pogoj, da študent zna plavati in da je zdravstveno sposoben za potapljanje. Potapljanje lahko postane nevaren šport, če ne upoštevamo te omejitve. Že sama oprema in med 8 in 12 kilogramov uteži za nekatere osebe predstavlja nepremagljivo oviro, saj s tako obremenitvijo ne morejo opremo prenesti iz vode na kopno. Potapljanje ni primerno za osebe s klavstrofobijo, osebe, ki ne prenesejo občutek vode

v očeh ali imajo težave z želodcem (refluks, čir na želodcu, ...) Slednje lahko povzročijo bolečine v žrelu ali želodcu in izzove bruhanje kar je lahko smrtno nevarno. Potapljanje ni primerno za ljudi s kardiovaskularnimi boleznimi ali z okvaro pljuč. Zaradi naštetih razlogov mora vsak tečajnik pred udeležbo na tečaju podpisati izjavo, s katero potrди, da je zdrav in sposoben za ta šport, v nekaterih primerih pa se udeležba veže na zdravniški pregled, ki ga opravijo študenti med samim študijem.

Določi se vsebina programa ter cilji in kompetence. Opredelijo se predvideni študijski rezultati in opombe glede izvedbe usposabljanja. Ker je potapljanje lahko nevaren šport se usposabljanje izvaja v manjših skupinah, najprej na kopnem, potem v nizki vodi v bazenu ali morju in šele nato postopoma do globine 18 m. Zaradi varnosti se od tečajnikov zahteva 90% uspešnost iz teoretičnega dela, s tem, da se jih dodatno pouči v eventualnih 10% napačnih odgovorov. Potopi se izvedejo v skupinah in v parih. Nekateri tečajniki imajo težave z uravnavanje pritiska v ušesih, kar je lahko tudi posledica prehlada. Eno od osnovnih pravil potapljanja je, da se ne gre v vodo, če se ne počutimo zdravi. Druga prelomna točka med tečajniki je menjava potapljaške maske pod vodo in uporaba regulatorja tako, da ga pod vodo damo iz ust in nato ponovno vstavimo v usta ter začnemo dihati. Ko tečajniki obvladajo te dve aktivnosti se usposobijo v uravnavanju plovnosti s pomočjo avtonomne potapljaške opreme.

Kar se tiče izbire študijskih vsebin ne moremo drugače, kot je zapisano v predpisanih gradivih PADI, saj je po zaključku uradni izpit, ki ga izvede pooblaščen inštruktor.

V učni načrt se vpišejo še načini poučevanja in znanstvene in praktične reference predavatelja. Ker v našem primeru izvajalci še nimajo ustreznih praktičnih referenc/licenc za izvedbo izpitov in potopov, bodo izpite in potope izvajali licencirani inštruktorji partnerske potapljaške šole NORIK SUB iz Ljubljane. Izvajalci teoretičnega dela bodo v naslednjem obdobju opravili ustrezna usposabljanja še za inštruktorja potapljanja, da bodo lahko skupaj ali samostojni izvedli to obštudijsko dejavnost.

Učni načrt najprej potrди Senat članice. Nadalje mora predlog vsebovati sklep senata članice s finančno oceno izvedbe in izjavo članice, da bo dejavnost izvedla v okviru zagotovljenih finančnih sredstev.

Preverjanje in potrjevanje učnega načrta učne enote za kreditno ovrednoteno obštudijsko dejavnost za pridobitev ECTS kreditnih točk poteka na Komisiji za dodiplomski študij UM(KDŠ UM). OIŠZ UM po prejemu formalno ustreznega predloga tega posreduje v obravnavo KDŠ UM in potrditev Senatu Univerze v Mariboru(Pravilnik o kreditno ovrednoteni obštudijski dejavnosti na Univerzi v Mariboru, Št. 012/2019/1, 2019).

5 Zaključek

Obštudijske dejavnosti s področja športa omogočajo študentom, da ob pretežno sedečem delu med študijem spoznajo nov šport, si pridobijo nova znanja in kompetence in ojačajo svoje psihofizične sposobnosti. Slednje pozitivno vpliva na uspeh pri študiju. V zadnjem letu smo priča informacijam, da so učenci, dijaki in študenti zaradi vpeljanih omejitev zaradi Korona virusa izgubili na fizični kondiciji, gibljivosti in psihični stabilnosti. Potapljanje kot šport vse to izboljšuje in hkrati povdarja delo v skupini, v parih, načrtovanje potopov ter reševanju v nepredvidenih situacijah. Vse skupaj lahko pozitivno vpliva tudi na način delovanja bodočih diplomantih na delovnih mestih. Ostaja le še vprašanje ali je smiselno ovrednotene obštudijske dejavnosti ponuditi kot dodatek ali kot sestavni del študijskega programa.

Literatura

- PADI. (2016). Professional Association of Diving Instructors | PADI. <https://www.padi.com/>
Potapljanje na vdih - Wikipedija, prosta enciklopedija. (n.d.). Retrieved February 15, 2021, from https://sl.wikipedia.org/wiki/Potapljanje_na_vdih
- Statut Univerze v Mariboru, 1 (2020). [https://www.um.si/univerza/dokumentni-center/akti/GlavniDokumenti2013/Statut Univerze v Mariboru \(NPB 3\).pdf](https://www.um.si/univerza/dokumentni-center/akti/GlavniDokumenti2013/Statut%20Univerze%20v%20Mariboru%20(NPB%203).pdf)
- Tabela primerljivih kategorij potapljačev glede na vrsto programov usposabljanja, 1 (2003). pisrs.si/Pis.web/npb/2003-01-3872-p1.pdf
- Pravilnik o kreditno ovrednoteni obštudijski dejavnosti na Univerzi v Mariboru, št. 012/2019/1, 1 (2019) (testimony of Univerza v Mariboru). [moz-extension://22a10ca6-3da5-41d7-bc70-d31807f45c0b/enhanced-reader.html?openApp&pdf=https%3A%2F%2Fwww.um.si%2Funiverza%2Fdokumentni-center%2Fakti%2FGlavniDokumenti2013%2FPravilnik%2520o%2520kreditno%2520ovrednoteni%2520ob%25C5%25A1tudijski%2520dejavnost](https://22a10ca6-3da5-41d7-bc70-d31807f45c0b/enhanced-reader.html?openApp&pdf=https%3A%2F%2Fwww.um.si%2Funiverza%2Fdokumentni-center%2Fakti%2FGlavniDokumenti2013%2FPravilnik%2520o%2520kreditno%2520ovrednoteni%2520ob%25C5%25A1tudijski%2520dejavnost)

Uredba o merilih za potapljanje, (2003).

<http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=URED3017>

Werber, B. (2009). Blišč in beda po bolonjskem sistemu. Nove Tehnologije, Novi Izzivi [Elektronski Vir]: Zbornik 28. Mednarodne Konference o Razvoju Organizacijskih Znanosti = New Technologies, New Challenges : Proceedings of the 28th International Conference on Organizational Science Development Mednarodna K, 1620–1627. <https://plus.si.cobiss.net/opac7/bib/6393363>

